

Мишљење у вези Јавног позива за набавку регресивног горива

Иако предметни Јавни позив нема карактер прописа, у даљем тексту приказујемо активности овим поводом, с обзиром да исти представља пример како одлуке органа власти утичу или могу утицати на конкуренцију на тржишту Србије. Доследно спровођење политике конкуренције подразумева и поштовање правила конкуренције и код доношења одлука од стране извршне власти, а не само код доношења законских и других прописа. У вези са Јавним позивом Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије (у даљем тексту означеног као: Министарство) за прикупљање понуда у циљу избора најповољнијег понуђача ради испоруке горива (дизел Д2 и евро дизел) за пролећне радове у пољопривреди у 2013. години (у даљем тексту означен као: Јавни позив) од 18.03.2013. године, Комисија је одмах реаговала по службеној дужности, спроводећи надлежности из члана 21. став 1. тач. 6), 7) и 10). У допису Министарству од 21.03.2013. године Комисија је изнела став да учесници на тржишту – овлашћени дистрибутери који обављају енергетску делатност трговине моторним и другим горивима на станицама за снабдевање возила, спровођењем Јавног позива могу бити доведени у неравноправан положај у односу на Нафтну индустрију Србије АД, Нови Сад (у даљем тексту означена као: друштво „НИС“). Ово из разлога што прописани услов поседовања минимално 200 пумпи – продајних објеката на територији Републике Србије испуњава само друштво „НИС“, а када је реч о осталим учесницима на тржишту, најмање три учесника морало би да буде у конзорцијуму, односно групи понуђача да би овај услов био испуњен. Слична ситуација претходно наведеној је и када је реч о услову из Јавног позива који се односи на несметано континуирано снабдевање крајњих корисника означеним врстама горива. Наиме, друштво „НИС“ је једини произвођач нафтних деривата и један од најзначајнијих извора снабдевања учесника на тржишту Републике Србије који се баве трговином на велико и/или трговином на мало дериватима нафте. Имајући у виду да практично, без обзира на либерализацију увоза, не постоји могућност увоза горива дизел Д2, јер ово гориво не испуњава европске стандарде квалитета, јасно је да би само друштво „НИС“, као једини домаћи произвођач овог горива, могло да гарантује несметано континуирано снабдевање. На основу наведеног, Комисија је упозорила Министарство да би искључивање конкуренције, па самим тим и ценовне борбе конкурената на тржишту, могло за последицу да има ускраћивање или ограничавање избора између више понуђача, што елиминира и могућност да се изабере најповољнији понуђач на основу критеријума „најниже понуђене цене по литри горива за испоруку горива Д2 и најниже понуђене цене по литри за испоруку горива евродизел“, као критеријума наведених у Јавном позиву. Комисија је предложила да се размисли о могућем редефинисању услова за учешће у поступку по Јавном позиву, како би се свим учесницима на тржишту омогућило деловање на тржишту под равноправним условима, чиме би се омогућила доследна примена Закона. У одговору Министарства од 25.03.2013. године, између осталог, наведено је да је захтев за минимално 200 пумпи диктиран територијалном дисперзијом крајњих корисника који се налазе широм територије целе Републике. Наводи се да чак ни тражених минимално 200 пумпи није 72 довољан број да би се целокупна територија што равномерноје покрила. Као разлог због којег се Министарство одлучило за једног овлашћеног дистрибутера наводи се следећа економска логика: што се већа количина било које робе набавља, добија се већи попуст на количину. Трговац је при продаји велике количине добара увек спремнији да одобри већи попуст и то се сматра пословањем које одговара и купцу и продавцу – купац добија повољнију цену, а продавац већи промет и бржи обрт капитала. Стога је избором једног овлашћеног дистрибутера Министарство очекивало највећи могући попуст који

би био значајна ставка, која би евентуално утицала на ниже трошкове пољопривредних произвођача. Узимана је у обзир и могућност закључивања уговора са свим заинтересованим дистрибутерима који могу да понуде одређени номинално изражени попуст, али како је тешко проценити реалне могућности дистрибутера у смислу одобравања попушта са намером постизања најбоље цене за пољопривредна газдинства, одлучено је да се изабере један дистрибутер или удружена група дистрибутера која понуди највећи попуст. У току размене преписке између Комисије и Министарства, УНКС је дана 25.03.2013. године доставио Иницијативу за покретање поступка испитивања повреде конкуренције по службеној дужности против Министарства због расписивања Јавног позива и критеријума одређених у њему. У складу са законском обавезом, Комисија је доставила подносиоцу обавештење о исходу Иницијативе дана 19.06.2013. године у смислу да Комисија није надлежна у складу са чланом 21. став 1. тач. 1) и 2) Закона из разлога што Министарство, односно Управа немају статус учесника на тржишту у конкретном случају. Комисија је Министарству предложила састанак са циљем да се заједнички изнађу алтернативна решења за наредне исте или сличне активности Министарства, а која би била у складу са тржишном конкуренцијом и истовремено прихватљива за Министарство, учеснике активне на тржишту промета деривата нафте и пољопривредне произвођаче. У допису којим је предложила одржавање састанка Комисија је изнела став да је од избора једног понуђача са највећим бројем бензинских станица битније обезбедити да се сваки пољопривредни произвођач који испуњава услове за набавку регресираних горива истим снабде и уз најминималније трошкове. Дакле, осим броја бензинских станица, битан је и њихов распоред, односно њихова доступност на целокупној територији Републике Србије. У вези са наводима Министарства да ће се избором једног овлашћеног дистрибутера обезбедити и највећи могући попуст, Комисија је упозорила да изнето не може бити потпуно прихватљиво у конкретной ситуацији. Ово из разлога што услове Јавног позива испуњава само један учесник на тржишту који је те чињенице и свестан, тако да је истовремено свестан и чињенице да ће бити прихваћен било који попуст који понуди, што аутоматски не мора да значи да је понуђени попуст и највећи. Приликом предлагања састанка, Комисија је имала у виду и чињеницу да је јавни позив расписан за две врсте горива чији је однос 80% (Д2) и 20% (евро дизел). Дизел гориво Д2 је повучено из употребе (од јула 2013. године заменило га је гасно уље 0,1), тако да је претпоставка да ће се тренутни захтеви за поменути врстама дизел горива мењати у корист евро дизела. Како је увоз евро дизела слободан, Комисија је сматрала да би било пожељно и да се ове две врсте горива не везују у будућим јавним позивима (уколико се задржи модел јавног позива за обезбеђивање најповољнијег понуђача), јер ће се омогућавањем учешћа већег броја нафтних компанија на јавним позивима обезбедити и већа конкуренција, што за резултат има претпоставку да ће се обезбедити и повољнија (нижа) цена за евро дизел. На предлог Комисије одржан је састанак у Министарству дана 15.07.2013. године. Међутим, у 73 Јавном позиву за прикупљање понуда у циљу избора најповољнијег понуђача ради испоруке горива (гасно уље 0,1 и евро дизел) за јесење радове у пољопривреди у 2013. години од 02.08.2013. године, Министарство је поновило услове/критеријуме из претходног Јавног позива*.

**У јануару 2014.год., ЕК је затражила информацију да ли је Комисија реаговала и на који начин у конкретном случају. Из овога даље произлази претпоставка да ће, кроз овај и сличне случајеве, ЕК ценити не само поступање Министарства, већ и Комисије.*